

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Народному депутату України
Денису МАСЛОВУ**

вул. М. Грушевського, буд. 5,

м. Київ, 01008

Шановний Денисе Вячеславовичу!

Міністерство юстиції України розглянуло Ваше депутатське звернення від 14 лютого 2023 року № 435/14-02-23 щодо опрацювання порівняльної таблиці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо окремих особливостей організації примусового виконання судових рішень і рішень інших органів під час дії воєнного стану» (реєстраційний № 8064 від 21 вересня 2022 року), підготовленої до другого читання (далі – законопроект № 8064), та в межах компетенції повідомляє.

Законопроектом № 8064 пропонується внести зміни до Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» (далі – Закон) щодо врегулювання окремих питань примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішень) та діяльності приватних виконавців під час дії на території України воєнного стану.

1. Відповідно до змін, які законопроектом № 8064 пропонується внести до абзацу сьомого пункту 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», фізичні особи – боржники, на кошти яких накладено арешт органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями, у період дії воєнного стану, матимуть можливість користуватись коштами на визначеному для здійснення видаткових операцій рахунку на суму, що протягом одного календарного місяця не перевищує трьох мінімальних розмірів заробітної плати, установлені законом України про Державний бюджет на 1 січня відповідного календарного року.

Враховуючи, що відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» розмір мінімальної заробітної плати складає 6 700 грн, слід зазначити, що у разі прийняття запропонованих законопроектом № 8064 змін боржники зможуть щомісячно використовувати кошти, на які накладено арешт, в сумі 20 100 грн.

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 27402/2037-2-23/11.6.2 від 07.03.2023

Підписувач Малюська Денис Леонтійович

Сертифікат 3ED5083160DBC59B04000000E04446007171D100

Дійсний з 20.02.2023 12:20:56 по 20.02.2024 12:20:56

З огляду на розмір середньої заробітної плати в Україні, що не перевищує 15 тис. грн, зауважуємо, що запровадження такої можливості призведе до того, що забезпечити примусове виконання рішень за рахунок коштів боржника, на які відповідно до частини першої статті 48 Закону України «Про виконавче провадження» стягнення має бути звернено в першу чергу, виявиться неможливим.

Також слід зазначити, що згідно зі змінами, які законопроектом № 8064 пропонується внести до абзацу дев'ятого пункту 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», наявна на цей час заборона звернення стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника залишатиметься (крім випадків, визначених цим абзацом).

Звертаємо увагу, що зміни до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», що стосуються можливості здійснення фізичними та юридичними особами видаткових операцій з рахунків, на кошти яких накладено арешт, припинення звернення стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника, приймались ще на початку військового вторгнення російської федерації (Закон України від 15 березня 2022 року № 2129-IX) та були обумовлені необхідністю забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану, зокрема, через неможливість працювати в зонах бойових дій, у тимчасовій окупації, припинення діяльності підприємств, установ, організацій.

Проте на сьогодні більшість населення (у тому числі громадяни на звільнених територіях) повертається до відносно звичайного життя, підприємства, установи, організації відновили або відновлюють свою діяльність та працюють на відносно безпечних територіях, де не ведуться воєнні (бойові) дії.

Враховуючи, що виконання переважної більшості виконавчих документів забезпечується шляхом вжиття таких заходів примусового виконання рішень, як звернення стягнення на кошти боржника та звернення стягнення на заробітну плату, на інші доходи боржника, слід зазначити, що положення абзаців сьомого – дев'ятого пункту 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» на цей час є неактуальними та такими, що ускладнюють примусове виконання рішень, дають можливість боржникам ухилятися від виконання рішення, що призводить до тривалого невиконання рішень, порушення інтересів стягувачів та ненадходження коштів до Державного бюджету України.

При цьому зауважуємо, що згідно зі статистичними даними у 2022 році показник фактичного виконання виконавчих документів порівняно з 2021 роком зменшився на 45,1 відсотків (869 007 виконавчих документів), а стягнута сума – на 45,9 відсотків (понад 6 млрд грн). Показник фактичного виконання виконавчих документів про стягнення коштів на користь державного бюджету порівняно з 2021 роком зменшився на 40,6 відсотків (506 983 виконавчі документи), а стягнута сума – на 32,1 відсоток (понад 1 млрд грн).

Також зазначаємо, що станом на 01 січня 2023 року на виконанні в органах державної виконавчої служби перебувало понад 1 млн виконавчих документів на суму понад 31 млрд грн про стягнення коштів на користь бюджету.

Звертаємо увагу, що забезпечити належне виконання рішень, у тому числі про стягнення коштів на користь держави, у період дії положень абзаців сьомого – дев'ятого пункту 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» неможливо.

Крім того, зауважуємо, що застосування такого заходу примусового виконання рішень, як звернення стягнення на заробітну плату та інший дохід боржника дає можливість забезпечити виконання виконавчих документів, сума стягнення за якими не перевищує п'яти мінімальних розмірів заробітної плати (33 500 грн), без звернення стягнення на майно боржника.

При цьому, враховуючи визначені статтею 70 Закону України «Про виконавче провадження» розміри, сума, яка залишається після проведення відповідних відрахувань, є достатньою для задоволення потреб боржника.

Заборона звернення стягнення на доходи боржника призводить до необхідності вжиття заходів щодо звернення стягнення на майно боржника, які не є ефективними при виконанні окремих категорій рішень, оскільки потребують значних витрат на організацію та проведення виконавчих дій.

Враховуючи викладене, звертаємо увагу, що залишення в Законі України «Про виконавче провадження» положень, які надаватимуть боржникам можливість користуватись коштами, на які накладено арешт державними і приватними виконавцями, та забороняють звертати стягнення на заробітну плату та інші доходи боржника, значно ускладнить примусове виконання рішень і призведе до їх тривалого невиконання. Тенденція зменшення показників примусового виконання рішень триватиме.

Водночас наголошуємо, що зазначене може призвести до значних витрат державного бюджету, оскільки Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях покладає відповідальність за тривале невиконання рішення суду на державу, у разі якщо через запроваджене нею державне регулювання вона унеможливує примусове виконання рішень.

Встановлюючи відповідальність держави за тривале невиконання судових рішень, Європейський суд з прав людини зобов'язує державу не тільки сплатити справедливую сатисфакцію, а й виконати рішення національного суду, невиконання якого було предметом оскарження.

З огляду на викладене, з метою недопущення порушення конституційного принципу обов'язковості судових рішень, прав та інтересів сторін виконавчого провадження, забезпечення надходження коштів до державного бюджету пропонуємо передбачити в законопроекті № 8064 зміни до пункту 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», якими виключити абзаци сьомий – дев'ятий цього пункту.

2. Також законопроектом № 8064 пропонується внести зміни до пункту б¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону, якими врегулювати, зокрема, питання, пов'язані із зупиненням діяльності приватного виконавця, який у період дії воєнного стану не здійснює свою діяльність, та питання зміни приватним виконавцем у такий період виконавчого округу.

Врегулювання зазначених питань є актуальним, оскільки на сьогодні мають місце численні випадки нездійснення приватними виконавцями своєї діяльності внаслідок неможливості змінити виконавчий округ, який знаходиться на території проведення воєнних (бойових) дій або тимчасово окупованій території, перебування приватного виконавця за межами України, проходження приватним виконавцем військової служби, а також з інших причин.

Вказане порушує інтереси сторін виконавчих проваджень, які перебувають на виконанні у таких приватних виконавців, зокрема боржників, які у разі виконання ними рішення або наявності інших підстав для закінчення виконавчого провадження позбавлені можливості вирішити питання щодо закінчення виконавчого провадження, зняття накладених приватним виконавцем арештів на його кошти (майно), а також виключення відомостей про нього з Єдиного реєстру боржників.

Редакцією законопроекту № 8064, підготовленою для другого читання, пропонується пункт б¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону доповнити підпунктом 9, згідно з яким встановлення Міністерством юстиції України факту тимчасової відсутності приватного виконавця має відбуватись шляхом проведення перевірки здійснення таким приватним виконавцем діяльності в офісі, відомості про який внесені до Єдиного реєстру приватних виконавців України.

При цьому згідно з положеннями цього підпункту у разі встановлення факту тимчасової відсутності приватного виконавця Міністерство юстиції України для вирішення питання про зупинення його діяльності та заміщення іншим приватним виконавцем має звернутись до Ради приватних виконавців України з пропозицією внести подання про зупинення приватного виконавця та його заміщення іншим приватним виконавцем. Якщо Радою приватних виконавців України протягом десяти робочих днів з дня отримання пропозиції Міністерства юстиції України не надано відповідне подання, питання про зупинення діяльності приватного виконавця та його заміщення вирішується Міністерством юстиції України самостійно.

Слід зазначити, що запропонований законопроектом № 8064 механізм зупинення діяльності приватного виконавця у разі встановлення факту його тимчасової відсутності не є ефективним та не сприятиме оперативному вирішенню питання щодо примусового виконання рішень, які перебувають на виконанні у приватного виконавця, який вважається тимчасово відсутнім. Зволікання у вирішенні питання про заміщення такого приватного виконавця іншим приватним виконавцем призведе до порушення інтересів сторін виконавчих проваджень, які перебувають на виконанні у тимчасово відсутнього приватного виконавця.

Звертаємо увагу, що у разі встановлення Міністерством юстиції України факту тимчасової відсутності приватного виконавця необхідність звернення до Ради приватних виконавців України за внесенням подання про зупинення діяльності приватного виконавця відсутня. Таке питання має вирішуватись Міністерством юстиції України відразу після його встановлення.

Також необхідно зауважити, що законопроект № 8064 не охоплює всі випадки, коли приватний виконавець не може здійснювати свою діяльність. Так, наприклад, у разі невжиття приватним виконавцем заходів щодо відновлення доступу до автоматизованої системи виконавчого провадження та інших реєстрів він не зможе забезпечити примусове виконання рішень, які перебувають у нього на виконанні. Вирішити питання про зупинення його діяльності та заміщення іншим приватним виконавцем у такому разі виявиться неможливим.

Крім того, законопроектом № 8064 не визначено порядок поновлення діяльності приватного виконавця, зупиненої у зв'язку з його тимчасовою відсутністю. Зазначене питання у разі усунення обставин, які були підставою для зупинення діяльності приватного виконавця, залишиться неврегульованим.

З огляду на викладене та з метою належного нормативно-правового врегулювання питання щодо зупинення діяльності приватного виконавця, який у період дії воєнного стану не здійснює своєї діяльності, забезпечення примусового виконання рішень, які перебувають на виконанні у такого приватного виконавця, захисту прав та інтересів сторін виконавчого провадження Департаментом державної виконавчої служби Міністерства юстиції України підготовлено пропозиції до редакції підпункту 9 пункту 6¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (додаються).

3. Законопроектом № 8064 пропонується доповнити пункт 6¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону підпунктом 11, яким визначити порядок зміни у період дії воєнного стану приватним виконавцем, який має на виконанні незакінчені виконавчі провадження, виконавчого округу.

Згідно із запропонованою редакцією цього підпункту змінити у зазначеному випадку виконавчий округ приватний виконавець може за умови, якщо його офіс знаходиться в територіальній громаді, що належить до територій, на яких ведуться активні бойові дії або тимчасово окупованих, відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої Російською Федерацією території України.

З огляду на викладене слід зазначити, що Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затверджено наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22 грудня 2022 року № 309 (далі – Перелік територій).

Згідно з Переліком територій до територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, включаються території можливих бойових дій та території активних бойових дій.

Водночас території Краматорської міської територіальної громади, Слов'янської територіальної громади, на яких розташовані офіси приватних виконавців, включені до територій можливих бойових дій відповідно до Переліку територій.

У разі прийняття запропонованих змін приватні виконавці, офіси яких розташовані на зазначених територіях, будуть позбавлені можливості змінити виконавчий округ у разі наявності у них на виконанні виконавчих проваджень. Питання щодо здійснення такими приватними виконавцями своєї діяльності залишиться неврегульованим.

Враховуючи викладене, пропонуємо у підпункті 11 пункту 6¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону передбачити, що приватний виконавець, який має на виконанні незакінчені виконавчі провадження, може змінити виконавчий округ у разі, якщо його офіс знаходиться в територіальній громаді, що належить до територій, на яких ведуться бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією.

Також слід зазначити, що відповідно до абзацу другого підпункту 11 пункту 6¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону перевірка офісу приватного виконавця на відповідність встановленим вимогам здійснюється після зміни ним виконавчого округу.

З огляду на це звертаємо увагу, що відповідно до частин другої та третьої статті 26 Закону офіс приватного виконавця повинен забезпечувати належні умови для здійснення діяльності приватного виконавця, прийому відвідувачів, зберігання, у тому числі у сейфі, документів, печаток, штампів, товарно-матеріальних цінностей та архіву приватного виконавця, збереження професійної таємниці та бути захищеним від несанкціонованого проникнення.

Інформація про офіс приватного виконавця вноситься до Єдиного реєстру приватних виконавців України.

Надання приватному виконавцю можливості змінити виконавчий округ без перевірки його офісу в новому виконавчому окрузі може призвести до внесення до Єдиного реєстру приватних виконавців недостовірних відомостей про офіс приватного виконавця або відомостей про офіс, який взагалі не існує, а також здійснення приватним виконавцем діяльності в офісі, який не відповідає встановленим вимогам.

З огляду на наведене пропонуємо з редакції підпункту 11 пункту 6¹ розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону абзац другий виключити.

4. Також Міністерство юстиції України не підтримує положення підпункту 6 пункту 6¹ законопроекту № 8064 в частині включення відомостей про приватного виконавця, який здійснює заміщення, до інформації автоматизованої системи виконавчого провадження адміністратором відповідної системи, а також до Єдиного реєстру приватних виконавців України та забезпечення вільного доступу до цих відомостей у зв'язку із неможливістю їх реалізації, оскільки функціонал автоматизованої системи виконавчого провадження дає змогу здійснювати пошук за номером виконавчого провадження та реквізитами сторін виконавчого провадження.

Також зазначаємо, що в адміністратора автоматизованої системи відсутні повноваження щодо внесення до системи відомостей про виконавче провадження.

Крім того, технічне запровадження включення відповідних відомостей до автоматизованої системи виконавчого провадження потребуватиме часу та додаткового фінансування, що в умовах воєнного стану, введеного в країні, є недоцільним.

Разом з тим питання відображення в Єдиному реєстрі приватних виконавців України інформації про приватного виконавця, який здійснює заміщення, вже врегульовано наказом Міністерства юстиції України від 23 листопада 2022 року № 5223/5 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 24 листопада 2022 року за № 1456/38792, яким внесено зміни до підпункту 8 пункту 1 розділу II Порядку формування і ведення Єдиного реєстру приватних виконавців України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 05 серпня 2016 року № 2431/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 12 серпня 2016 року за № 1125/29255, та доповнено перелік відомостей, що містить Єдиний реєстр приватних виконавців України, інформацією про заміщення приватного виконавця (за наявності).

Окремо звертаємо увагу, що доступ до інформації Єдиного реєстру приватних виконавців України є безоплатним, здійснюється цілодобово і без обмежень на офіційному вебсайті Міністерства юстиції України із забезпеченням можливості пошуку, перегляду, копіювання та роздрукування інформації без необхідності застосування спеціально створених для цього технологічних та програмних засобів.

Враховуючи викладене, з метою недопущення порушення конституційного принципу обов'язковості виконання судових рішень, забезпечення прав та інтересів сторін виконавчого провадження, а також діяльності приватних виконавців у період дії на території України воєнного стану зазначаємо, що підготовлена до другого читання редакція законопроекту № 8064 потребує доопрацювання (пропозиції додаються).

Додаток: на 11 арк.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА